

Легеза Д. Г.,
д.е.н., завідувач кафедри маркетингу,
Таврійський державний
агротехнологічний університет

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

АНОТАЦІЯ. Методика дослідження конкурентоспроможності проводиться через використання інтегрального показнику. Це надає можливість розрахувати та порівняти між собою конкурентоспроможність різних видів продукції протягом 2012—2014 років. Результати дослідження ґрунтуються на аналізі показників ефективності реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами на регіональному рівні. Автор обґрунтовує рівень конкурентоспроможності підприємств залежно від їх умов реалізації продукції.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: конкурентоспроможність, пшениця, ячмінь, соняшник, ріпак, ефективність реалізації, показник конкурентоспроможності.

АННОТАЦИЯ. Методика исследования конкурентоспособности определяется через использование интегрального показателя. Это дает возможность рассчитать и сравнить между собой конкурентоспособность различных видов продукции в течение 2012—2014 годов. Результаты исследования основаны на анализе показателей эффективности реализации продукции сельскохозяйственными предприятиями на региональном уровне. Автор обосновывает уровень конкурентоспособности предприятий в зависимости от их условий реализации продукции.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: конкурентоспособность, пшеница, ячмень, подсолнечник, рапс, эффективность реализации, показатель конкурентоспособности.

ANNOTATION. Methodic competitiveness research is determined by integral index. It gives possibility to calculate and compare the competitiveness of different types of products during 2012—2014 periods. Research results are based on indicators of realization efficiency by farms at the regional level. The author proves the competitiveness of enterprises, depending on their conditions of sales.

KEY WORDS: competitiveness, wheat, barley, sunflower, rape, realization efficiency, index of competitiveness

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин і розширенням зовнішніх ринків необхідно визначити конкуренто-

спроможність продукції окремих галузей за умов вирощування природно-кліматичних зон та економічних регіонів. Завоювання регіонального ринку потребує поглиблення спеціалізації виробництва на вирощуванні тих видів продукції, що дають більшу віддачу від використання ресурсів і потенційно можуть конкурувати. Зазвичай, віддається перевага вирощуванню тих видів продукції, що надають кращий економічний результат за рівнем рентабельності та загальним прибутком. Окремі господарства жечуться за надзвичайними прибутками «конкурентних» видів не замислюючись над тим, наскільки ефективно були використані ресурси та яким чином сучасні умови господарювання вплинуть на подальше стратегічне положення окремо взятого підприємства і в цілому регіону.

Метою дослідження є методичне обґрунтування підходів щодо формування конкурентоспроможності продукції та практична апробація методики аналізу конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Реалізація мети обумовила необхідність постановки й вирішення наступних завдань: узагальнити методичні засади формування конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і визначити ефективність і конкурентоспроможність продукції у сільськогосподарських підприємствах Якимівського району;

Об'єктом дослідження є процес управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні. Предметом дослідження є сукупність методичних і практичних аспектів конкурентоспроможності виробництва.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Основні методичні засади формування конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств розглянуті в працях вітчизняних учених: В. Г. Андрійчука [1], В. А. Гайдука [2], С. М. Кваші [3], І. Г. Кириленка [4], В. Я. Месель-Веселяка [5], П. Т. Саблука [6] та інших, які розкривають підходи маркетингового, інноваційного, технологічного та ринкового спрямування конкурентоспроможності підприємств. Недостатньо опрацьованими залишаються питання використання єдиної інтегральної оцінки конкурентоспроможності, яка б відображала перевагу у прийнятті управлінських рішень щодо вирощування окремих видів сільськогосподарської продукції та визначення їх майбутніх конкурентних позицій на ринку. Адже, умови господарювання аграрних підприємств базуються на принципі обмеженості використання земельних ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінку конкурентоспроможності продукції здійснювалася за допомогою інтег-

рального методу, який передбачає врахування ступеня впливу кожного показника, що в сумі дорівнює 100 %:

$$K = \left(\frac{1}{2} \sum_{n=4}^{16} \sum_{i=1}^{16} a_i a_{i+1} \cdot \sin \frac{2\pi}{n} \right) / n, \quad (1)$$

де K — узагальнений показник конкурентоспроможності;

a_i — i -й показник конкурентоспроможності з урахуванням ступеня його впливу;

a_{i+1} — наступний за i -им показник конкурентоспроможності з урахуванням його впливу;

n — кількість показників конкурентоспроможності, за якими проводиться оцінка.

Встановлено, що значення узагальненого показника конкурентоспроможності продукції мають характеризувати такі параметри:

– від 0 до 10,0 — низький рівень конкурентоспроможності продукції;

– від 10,1 до 15,5 — середній рівень конкурентоспроможності продукції;

– від 15,1 до 20,0 — високий рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції;

– понад 20,0 — рівень, що забезпечує конкурентоспроможність на зовнішньому ринку.

В основі товарної продукції сільськогосподарських підприємств в Якимівському районі виступають соя, соняшник, пшениця та ячмінь. Лише реалізація вказаних видів продукції формує основну товарну групу та займає 60 % усієї вартості товарної продукції. З цієї причини основні дослідження були зосереджені на ефективності реалізації основних товарних культур — сої, соняшнику, пшениці та ячменю.

Сільськогосподарські підприємства Якимівського регіону в середньому за останні три роки забезпечували товарної продукцією практично на 133 млн щорічно. Порівняно із 2012 роком вартість товарної продукції збільшилась практично на 45,8 %, або на 53 млн грн. Збільшення вартості товарної сільськогосподарської продукції відбувається поруч із зменшенням працюючого персоналу в сільському господарстві. Це відбувається у той час, коли площа сільськогосподарських угідь і ріллі практично залишилась незмінною й у 2014 році відповідно становила 100,1 та 98,8 % від рівня 2012 року. Таким чином, при практично незмінному рівні земельних ресурсів і зменшенні трудових ресурсів підприємства Якимівського району поступово нарощують вар-

тість товарної сільськогосподарської продукції та збільшують прибуток. Так, у розрахунку на 1 робітника та 1 га посівів балансовий прибуток у 2012 році дорівнював відповідно 22,5 тис. грн і 277 грн, то у 2014 році таке відношення відповідно складало 52,4 тис. грн і 574 грн. У той же час відмічаємо низький рівень віддачі земельних ресурсів порівняно із середнім рівнем, що складається у Степу. Використовуючи інноваційні технології окремі господарства Запорізької області забезпечують прибуток від вирощування сільськогосподарських культур понад 700 грн з гектару.

Виробничий напрям сільськогосподарських підприємств Якимівського району зосереджено на виробництві технічних і зернових культур. Перевага у галузевій спеціалізації частки технічних культур у 2014 році пояснює збільшення балансового прибутку від виробництва сільськогосподарської продукції. У середньому за три досліджених роки вартість технічних культур дорівнювала 40,8 млн грн, що складало 51,1 %. Відмова практично всіх досліджених підприємств від галузі тваринництва у наступному буде тільки поширювати проблему диверсифікації сезонності виробництва. Якщо поруч з цим відбувається тенденція до звуження галузі тваринництва у домогосподарствах, можна у найближче майбутнє прогнозувати необумовлене високі ціни на м'ясо та молоко на споживчому ринку Якимівського району. Виявлено низьку частку овочів і баштанів, виручка від реалізації яких у 2014 році відповідно дорівнювала 2,8 млн грн, а також плодоягідних культур — 1,2 млн грн. Район приморської зони у повній мірі не використовує свій потенціал у збуті плодоовочевої продукції кінцевому споживачу. Вільна ніша на вказаному ринку при поглибленні євро інтеграційних відносин може бути швидко зайнята імпортною продукцією.

Сільськогосподарські підприємства Якимівського району займають значний сегмент на ринку технічних культур. Так, на ринку соняшнику він не був менший за 3,5 %, а на ринку сої 13,3 %. У 2014 році частка ринку сої становила 18 %. Це надає змогу формувати пропозицію сої на обласному ринку.

Частка ринку продукції, відповідний рівень цін формують передумови ефективності збуту продукції (табл. 1).

За досліджений період виручка від реалізації пшениці у розрахунку на 1 га посівної площі виросла на 848 грн, або на 23 %. Сільськогосподарські підприємства мають поглиблений виробничий напрям. Його частка протягом дослідженого періоду перевищує 20 % у структурі реалізації сільськогосподарської про-

дукції. Частка витрат на збут за досліджений період практично становила 11—13 %, що відповідає дійсному стану. У той же час ціна нижча за середню, що склалися на ринку пшениці у Запорізькій області. Виробництво пшениці за досліджений період збиткове, за виключенням 2014 року. Так, у 2012 році збиток від реалізації продукції дорівнював 14,3 грн, а в 2013 році — 6 грн збитків на 1 ц продукції. За 2009—2013 роки ціна реалізації ячменю виросла удвічі і дорівнювала у 2013 році 136 грн за центнер. Але такий рівень ціни не відповідає сучасній ситуації, що склалася на ринку.

Таблиця 1

**ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПШЕНИЦІ
У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ**

Показник	Рік			Відношення 2014 р. до 2012 р., +/-
	2012	2013	2014	
Виручка від реалізації продукції на 1 га посівних площ, грн	3689,7	1817,7	4537,6	848,0
Частка продукції у структурі реалізації с.г. продукції району, %	26,9	21,3	33,2	6,3
Витрати на збут, тис. грн	4477,9	4549,4	6024,2	1546,3
Частка витрат на збут продукції, %	13,6	12,6	11,3	-2,4
Собівартість реалізації 1 ц, грн	23,4	24,4	19,2	-4,1
Ціна реалізації, грн/ц	163,2	129,1	180,0	16,7
Рівень товарності, %	142,1	79,9	92,5	-49,7
Прибуток від реалізації, тис. грн	-1558,0	-11895,6	2966,0	4524,0
Прибуток (збиток) від реалізації 1 ц продукції, грн	-8,1	-63,7	9,5	17,6
Рівень рентабельності виробництва, %	-4,7	-33,0	5,6	10,3
Рівень рентабельності продажу, %	-5,0	-49,3	5,3	10,2

Виручка від реалізації ячменю (табл. 2) у розрахунку на 1 гектар за досліджений період збільшилась на 1,3 млн грн.

Таблиця 2

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЯЧМЕНЮ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ

Показник	Рік			Відношення 2014 р. до 2012 р., +/-
	2012	2013	2014	
Виручка від реалізації продукції на 1 га посівних площ, грн	1537,5	1415,2	2816,7	1279,2
Частка продукції у структурі реалізації с.г. продукції району, %	5,4	8,9	12,2	6,8
Витрати на збут, тис. грн	1086,4	2082,1	1945,6	859,2
Частка витрат на збут продукції, %	13,5	15,4	10,0	-3,5
Собівартість реалізації 1 ц, грн	24,4	26,5	14,8	-9,6
Ціна реалізації, грн/ц	141,6	128,5	157,3	15,7
Рівень товарності, %	95,0	68,1	88,4	-6,6
Прибуток від реалізації, тис. грн	-1735,3	-3416,5	1235,9	2971,2
Прибуток (збиток) від реалізації 1 ц продукції, грн	-39,0	-43,4	9,4	48,4
Рівень рентабельності виробництва, %	-21,6	-25,3	6,3	27,9
Рівень рентабельності продажу, %	-27,5	-33,8	6,0	33,5

Поступове збільшення виручки відбувалось разом із збільшенням частки ячменю у структурі сільськогосподарської продукції Якимівського району. Визначаємо неефективну політику підприємств з реалізації ячменю з боку використання витрат на збут. Так, у 2013 році сільськогосподарськими підприємствами на збут, транспортування було витрачено 2,1 млн грн, що складало 15,4 % загальних витрат. У той же самий час, ціна реалізації у цьому році була мінімальна і становила 128,5 грн/ц. Рівень товарності у 2013 році був 68,1 %. Неефективна збутова політика стало однією з причин збитковості сільськогосподарських під-

приємств з вирощування ячменя у 2013 році, яка становила 3,4 млн грн, у тому числі у розрахунку на 1 це реалізації 43,4 грн. Максимальний рівень прибутку на 1 ц був одержаний у 2014 році і дорівнював 9,4 грн. Однак, порівняно із середніми значенням по району, такий рівень є низьким.

За досліджений період виручка від реалізації соняшнику (табл. 3) у розрахунку на 1 га посівної площі виросла на 1154,3 грн, або на 27,3 %.

Таблиця 3

**ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СОНЯШНИКУ
У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ**

Показник	Рік			Відношення 2014 р. до 2012 р., +/-
	2012	2013	2014	
Виручка від реалізації продукції на 1 га посівних площ, грн	4234,9	4318,2	5389,2	1154,3
Частка продукції у структурі реалізації с.г. продукції району, %	41,9	35,4	32,6	-9,3
Витрати на збут, тис. грн	4222,4	4205,5	4668,0	445,6
Частка витрат на збут продукції, %	12,1	13,5	11,0	-1,1
Собівартість реалізації 1 ц, грн	31,7	32,4	31,2	-0,5
Ціна реалізації, грн/ц	365,6	308,7	369,7	4,1
Рівень товарності, %	105,3	90,9	106,2	1,0
Прибуток від реалізації, тис. грн	13750,2	8926,0	12736,5	-1013,7
Прибуток (збиток) від реалізації 1 ц продукції, грн	103,1	68,7	85,1	-18,0
Рівень рентабельності виробництва, %	39,3	28,6	29,9	-9,4
Рівень рентабельності продажу, %	28,2	22,3	23,0	-5,2

Частка соняшнику у структурі реалізації поступово знижується. Порівняно із 2012 роком частка соняшнику зменшилась на 9,3 %. Однак усе ще висока частка сояшнику негативно впливає на якість ґрунтів та урожайність інших культур у майбутніх пері-

одах. Такі висновки були підтверджені даними у попередніх таблицях про те, що урожайність технічних культур нижче ніж середній рівень по Запорізькій області. Щорічно на збут і транспортування сільськогосподарські підприємства району витрачали понад 30 грн/га. Ціна реалізації відповідала існуючій ціні на ринку, та в 2014 році дорівнювала 370 грн за центнер. Виробництво соняшнику за досліджений період прибуткове, рентабельність виробництва у середньому за три досліджених років становила 30 %. Однак, рентабельність виробництва має тенденцію до зниження. Порівняно із 2012 роком рентабельність виробництва у 2014 році зменшилась на 9,4 %. Причиною постає поступове збільшення повних витрат на одиницю продукції.

Максимальний економічний результат серед досліджених досягається при вирощуванні саме сої (табл. 4).

Таблиця 4

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ

Показник	Рік			Відношення 2014 р. до 2012 р., +/-
	2012	2013	2014	
Виручка від реалізації продукції на 1 га посівних площ, грн	8642,9	8484,8	6974,1	-1668,9
Частка продукції у структурі реалізації с.г. продукції району, %	10,6	12,0	10,1	-0,5
Витрати на збут, тис. грн	932,3	826,7	1280,9	348,6
Частка витрат на збут продукції, %	11,8	8,6	11,0	-0,9
Собівартість реалізації 1 ц, грн	25,0	20,8	34,1	9,1
Ціна реалізації, грн/ц	331,2	341,2	458,2	127,1
Рівень товарності, %	118,3	106,0	69,3	-49,0
Прибуток від реалізації, тис. грн	4487,0	3939,7	5557,3	1070,3
Прибуток (збиток) від реалізації 1 ц продукції, грн	120,2	98,9	147,9	27,7
Рівень рентабельності виробництва, %	57,0	40,8	47,7	-9,3
Рівень рентабельності продажу, %	36,3	29,0	32,3	-4,0

За 2012—2014 рр. виручка від реалізації сої у розрахунку на 1 га посівних площ не була нижчою 7 тис. грн, у той час як при вирощуванні пшениці максимальний розмір виручки становив 4,5 тис. грн., ячменю — 2,8 тис. грн., соняшнику — 5,4 тис. грн. Сільськогосподарські підприємства поступово нарощують витрати на збут продукції. У 2014 році витрати на збут збільшились на 348,6 грн у розрахунку на один центнер. Враховуємо це фактором, що позитивно вплинув на збільшення ціни реалізації яка збільшилась на 127 грн. Зауважимо, що при збільшенні прибутку від реалізації, рентабельність як виробництва, так і продажу знижується. Так, порівняно із 2012 роком прибуток від реалізації сої у сільськогосподарських підприємствах у 2014 році збільшився на 1 млн грн, а рентабельність виробництва зменшилась на 9,3 пункти, а рентабельність продажу — на 4 пункти. Це пояснюється збільшенням повних витрат при виробництві та реалізації сої у Якимівському районі.

Саме обсяги реалізації продукції, її частка на ринку, рівень урожайності порівняно із тим, що склався на ринку області, ціна реалізації у сільськогосподарських підприємствах Якимівського району стають передумовами конкурентного стану. За наведеною методикою розраховано конкурентоспроможність досліджених видів продукції: пшениці, ячменю та соняшнику.

Виробництво пшениці у сільськогосподарських підприємствах має високий конкурентний рівень на ринку Запорізької області у 2012 та 2014 рр. (табл. 5).

У 2012 році причиною конкурентоспроможності була більша ціна реалізації (на 7,4 %) порівняно із середнім рівнем, що склався у Запорізькій області. Іншою причиною була висока товарність продукції 142 %, однак її рівень надавав менший вплив на загальний показник конкурентоспроможності. Зауважимо, що у 2013 році сільськогосподарські підприємства з виробництва пшениці мали середній рівень конкурентоспроможності. Причиною стала збитковість виробництва у розмірі 33 %. Такий стан свідчить про те, що підприємства більш користувались суб'єктивними факторами при реалізації продукції, ніж економічним обґрунтуванням: низький рівень коефіцієнту собівартості, товарності, занижена ціна реалізації порівняно із іншими підприємствами Запорізької області.

Виробництво ячменю має нижчий рівень конкурентоспроможності порівняно із пшеницею (табл. 6).

Таблиця 5

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПШЕНИЦІ
У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ, 2012—2014 рр.**

Показник	ступень впливу	Рік		
		2012	2013	2014
Частка підприємств в загальній реалізації пшениці в Запорізькій області, %	0,33	3,2	2,2	3,1
Ціна реалізації до середнього рівня по Запорізькій області, %	0,20	107,4	95,6	98,0
Рентабельність виробництва, %	0,20	-4,7	-33,0	5,6
Коефіцієнт собівартості, %	0,13	84,3	77,2	86,7
Частка пшениці у структурі реалізації сільськогосподарської продукції в Якимівському районі, %	0,07	26,9	21,3	33,2
Товарність, %	0,07	142,1	79,9	92,5
Конкурентоспроможність, од.	1,0	19,10	13,11	18,04

Таблиця 6

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯЧМЕНЮ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ, 2012—2014 рр.**

Показник	ступень впливу	Рік		
		2012	2013	2014
Частка підприємств в загальній реалізації ячменю в Запорізькій області, %	0,33	3,5	5,4	6,5
Ціна реалізації до середнього рівня по Запорізькій області, %	0,20	99,7	94,4	100,7
Рентабельність виробництва, %	0,20	-21,6	-25,3	6,3
Коефіцієнт собівартості, %	0,13	88,6	93,5	91,7
Частка ячменю у структурі реалізації сільськогосподарської продукції в Якимівському районі, %	0,07	5,4	8,9	12,2
Товарність, %	0,07	95,0	68,1	88,4
Конкурентоспроможність, од.	1,0	15,28	14,39	18,41

Нижчий показник конкурентоспроможності спостерігався у 2013 році і дорівнював 1,39 одиниць. Такий рівень був спричинений збитковістю виробництва, нижчої порівняно до середньої ціною реалізації. Слід зауважити на низький рівень товарності який у вказаному році становив 68,1 %. Максимальний показник конкурентоспроможності спостерігався у 2014 році і становив 18,4 одиниці. У вказаному році частка сільськогосподарських підприємств Якимівського району у загальній реалізації ячменю була максимальною і дорівнювала 6,5 %. Виробництво було рентабельним, а ціна реалізації перевищувала середній рівень по області на 0,7 %.

Виробництво соняшнику у сільськогосподарських підприємствах Якимівського району характеризується високим рівнем конкурентоспроможності, який може забезпечувати конкуренцію при поглибленні євро інтеграційних процесів (табл. 7).

Таблиця 7

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СОНЯШНИКУ
У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯКИМІВСЬКОГО
РАЙОНУ, 2012—2014 рр.**

Показник	ступень впливу	Рік		
		2012	2013	2014
Частка підприємств в загальній реалізації соняшнику в Запорізькій області, %	0,33	2,3	2,4	2,9
Ціна реалізації до середнього рівня по Запорізькій області, %	0,20	102,9	99,6	98,0
Рентабельність виробництва, %	0,20	39,3	28,6	29,9
Коефіцієнт собівартості, %	0,13	105,1	101,4	103,3
Частка соняшнику у структурі реалізації сільськогосподарської продукції в Якимівському районі, %	0,07	41,9	35,4	32,6
Товарність, %	0,07	105,3	90,9	106,2
Конкурентоспроможність, од.	1,0	22,97	20,96	21,46

Показник конкурентоспроможності за 2012–2014 роки більший ніж 20 одиниць. Незважаючи на низьку частку підприємств на ринку Запорізької області (2,3–2,9 %), їх товарність понад 100 %. Це свідчить про існуючу можливість продавати насіння у

поза маркетинговий період. Однак, не завжди маркетингові рішення відповідають дійсності: незважаючи на реалізацію 6 % насіння минулих років у 2014 році, ціна реалізації сільськогосподарських підприємств Якимівського району була нижчою за середній рівень по Запорізькій області на 2 %. Високий рівень рентабельності (від 28,6 до 39,3 %) обумовлює високий рівень конкурентоспроможності, за рахунок коефіцієнта собівартості, який свідчить про те, що повна собівартість соняшника у районі менша від 1 до 5 % порівняно із середнім рівнем по району.

Сільськогосподарські підприємства при вирощуванні сої мають високі конкурентні позиції та експортний рівень конкурентоспроможності продукції (табл. 8). Показник конкурентоспроможності коливається від 22 до 26 одиниць. Основним фактором виступає висока частка підприємств на ринку Запорізької області, яка збільшилась за дослідний період на 5 пунктів і становила у 2014 році 18,2 %.

Таблиця 8

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СОЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ, 2012—2014 рр.

Показник	ступень впливу	Рік		
		2012	2013	2014
Частка підприємств в загальній реалізації сої в Запорізькій області, %	0,33	13,3	15,9	18,2
Ціна реалізації до середнього рівня по Запорізькій області, %	0,20	95,1	97,2	94,0
Рентабельність виробництва, %	0,20	57,0	40,8	47,7
Коефіцієнт собівартості, %	0,13	134,7	94,0	85,9
Частка сої у структурі реалізації сільськогосподарської продукції в Якимівському районі, %	0,07	10,6	12,0	10,1
Товарність, %	0,07	118,3	106,0	69,3
Конкурентоспроможність, од	1,0	26,59	23,08	22,15

Відмічаємо негативну тенденцію: показник конкурентоспроможності протягом дослідженого періоду поступово зменшується. За період 2012–2014 рр. він зменшився на 4,4 пунктів. По-перше, знижується коефіцієнт собівартості, що свідчить про невідповідність повної собівартості сої середньому рівню сільськогосподарських підприємств Запорізької області. Так, у 2014 кое-

фіцієнт собівартості дорівнював 85,9 %, тобто практично на 15 % собівартість у Якимівському районі була більшої ніж взагалі по Запорізькій області. По-друге, низький рівень товарності (70 %) у 2014 році обумовив зниження показника конкурентоспроможності на 2 пункти. Слід також наголосити знов таки про низьку ціну реалізації продукції, яка щорічно менша на 3—5 %. Взагалі, незалежно від дослідженого продукту, збут у сільськогосподарських підприємствах характеризується низькими ціновими позиціями.

Висновки з проведеного дослідження. Оцінку конкурентоспроможності продукції здійснювалася за допомогою інтегрального методу В основі товарної продукції сільськогосподарських підприємств у Якимівському районі виступають соя, соняшник, пшениця та ячмінь, реалізація яких займає 60 % усієї вартості товарної продукції. Сільськогосподарські підприємства Якимівського регіону в середньому за останні три роки забезпечували товарної продукцією практично на 133 млн щорічно. За 2012—2014 рр. виручка від реалізації сої у розрахунку на 1 га посівних площ не була нижчою 7 тис. грн, у той час як при вирощуванні пшениці максимальний розмір виручки становив 4,5 тис. грн, ячменю — 2,8 тис. грн, соняшнику — 5,4 тис. грн. Виробництво пшениці у сільськогосподарських підприємствах має високий конкурентний рівень на ринку Запорізької області. Низький показник конкурентоспроможності спостерігався при дослідженні збуту ячменю, що обумовлений збитковістю виробництва. Виробництво соняшнику та сої у сільськогосподарських підприємствах характеризується високим рівнем конкурентоспроможності, який може забезпечувати конкуренцію при поглибленні євро інтеграційних процесів.

Література

1. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2006. — 206 с.
2. Гайдук В. А. Оцінка сучасного етапу економічного розвитку та проблеми становлення конкурентоспроможності українських підприємств / В. А. Гайдук // Ефективна економіка [електронне видання]. — 2010. — №8. — С. 1—4.
3. Кваша С. М. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку / С. М. Кваша, Н. Є. Голомша // Економіка АПК. — 2006. — №5. — С. 99—104.

4. Кириленко І. Г. Перспективи вітчизняного АПК в світлі прогнозів світового ринку продовольства / І. Г. Кириленко, В. В. Дем'янчук // Економіка АПК. — 2015. — №1. — С. 21—28.

5. Месель-Веселяк В. Я. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяк. — К.: ННЦ ІАЕ, 2012. — 180 с.

6. Саблук П. Т. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки / П. Т. Саблук, М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. — 2010. — №1. — С. 3—12.

Статтю подано до редакції 21.01.15 р.

УДК 332.146:330.322

Мальчик М. В.,

проф., д.е.н.,

завідувач кафедри маркетингу НУВГП

Коротун О. П.,

ст. викладач кафедри маркетингу НУВГП

ЧИННИКИ ТА ФАКТОРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

АНОТАЦІЯ. У статті висвітлено ключові чинники інвестиційної привабливості туристичних об'єктів, проблеми і перешкоди у справі заохочення інвестицій в інфраструктуру туризму та окреслені заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості та інвестиційної активності в галузі туризму.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиційна привабливість, інвестиції, туризм, інфраструктура, чинники, туристичні об'єкти.

АННОТАЦИЯ. В статье освещены ключевые факторы инвестиционной привлекательности туристических объектов, проблемы и препятствия в деле поощрения инвестиций в инфраструктуру туризма и намечены меры по повышению инвестиционной привлекательности и инвестиционной активности в сфере туризма.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инвестиционная привлекательность, инвестиции, туризм, инфраструктура, факторы, туристические объекты.

ANNOTATION. The article highlights the key factors of investment attractiveness of tourist facilities, problems and obstacles in the promotion of investment in tourism infrastructure and outlined measures to improve the investment attractiveness and investment in tourism.

KEY WORDS: investment attractiveness, investment, tourism, infrastructure, factors tourist attractions, tourist facilities..